# T084 TKL 2 (10) 1509 Luận Đại Trí Độ 49.Giải Thích Nghĩa Bốn Duyên

*Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)*

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 32

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 32
49. GIAÛI THÍCH NGHÓA BOÁN DUYEÂN

KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán bieát nhaân duyeân, thöù ñeä duyeân, duyeân duyeân, taêng thöôïng duyeân cuûa caùc phaùp, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la- maät. LUAÄN: Heát thaûy phaùp höõu vi ñeàu töø boán duyeân sanh, ñoù laø: nhaân duyeân, thöù ñeä duyeân, duyeân duyeân, taêng thöôïng duyeân. Nhaân duyeân: Töông öng nhaân, coïng sanh nhaân, töï chuûng nhaân, bieán nhaân, baùo nhaân. Naêm nhaân aáy goïi laø nhaân duyeân. Laïi nöõa, heát thaûy phaùp höõu vi, cuõng goïi laø nhaân duyeân. Thöù ñeä duyeân (duyeân thöù lôùp): Tröø taâm taâm soá phaùp quaù khöù, hieän taïi vaø toái haäu cuûa A-la-haùn, caùc taâm taâm soá phaùp quaù khöù, hieän taïi khaùc ñeàu coù theå laøm thöù ñeä duyeân; aáy goïi laø thöù ñeä duyeân. Duyeân duyeân, taêng thöôïng duyeân: laø taát caû phaùp. Laïi nöõa, Boà-taùt muoán bieát töôùng rieâng töôùng chung cuûa boán duyeân, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Nhö trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, boán duyeân ñeàu khoâng theå coù ñöôïc. Vì côù sao? Vì neáu trong nhaân tröôùc ñaõ coù quaû, vieäc aáy khoâng ñuùng; trong nhaân tröôùc khoâng coù quaû, cuõng khoâng ñuùng. Neáu tröôùc coù quaû, thì khoâng caàn nhaân; neáu tröôùc khoâng quaû maø vaãn coù, thì cuõng coù theå töø khoâng nhaân maø sanh. Laïi nöõa, thaáy quaû töø nhaân sanh, neân goïi laø nhaân, neáu tröôùc khoâng quaû, laøm sao goïi laø nhaân. Laïi nöõa, neáu quaû töø nhaân sanh, quaû töùc thuoäc nhaân, nhaân khoâng töï taïi, laïi thuoäc nhaân khaùc. Neáu nhaân khoâng töï taïi sao noùi quaû chæ töø nhaân aáy sanh. Do caùc vieäc nhö vaäy, neân bieát khoâng coù nhaân duyeân. Laïi, taâm taâm soá phaùp quaù khöù ñeàu ñaõ dieät, khoâng taïo taùc ñöôïc gì,

laøm sao coù theå laøm thöù ñeä duyeân. Hieän taïi coù taâm thì khoâng thöù ñeä, neáu laøm thöù ñeä cho taâm saép sanh trong ñôøi vò lai, thì taâm vò lai chöa coù, laøm sao cuøng laøm thöù ñeä, nhö vaäy thì khoâng thöù ñeä duyeân. Neáu nhö heát thaûy phaùp voâ töôùng, voâ duyeân, côù sao noùi duyeân duyeân? Neáu heát thaûy phaùp khoâng thuoäc gì, khoâng nöông gì, taát caû ñeàu bình ñaúng, côù sao noùi taêng thöôïng duyeân? Nhö vaäy boán duyeân ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, côù sao noùi: Muoán bieát boán duyeân neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Ñaùp: OÂng khoâng bieát töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät, vì vaäy neân noùi trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, boán duyeân ñeàu khoâng theå coù ñöôïc. Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñoái vôùi heát thaûy phaùp khoâng boû, khoâng phaù, roát raùo thanh tònh, khoâng caùc hyù luaän; nhö Phaät noùi coù boán duyeân, chæ vì ngöôøi thieáu trí, chaáp tröôùc nôi boán duyeân maø sanh taø luaän. Vì ñeå phaù chaáp tröôùc aáy, neân noùi caùc phaùp thaät khoâng, khoâng phaù hoaïi gì, nhö taâm phaùp do nhaân duyeân noäi xöù ngoaïi xöù (saùu caên saùu traàn – N.D) hoøa hôïp sanh, taâm aáy nhö huyeãn nhö moäng, hö doái khoâng coù taùnh nhaát ñònh. Taâm soá phaùp cuõng nhö vaäy, taâm soá phaùp coïng sanh vôùi taâm aáy laø thoï, töôûng, tö... Taâm soá phaùp aáy vôùi taâm ñoàng töôùng, ñoàng duyeân, neân goïi laø töông öng. Taâm laáy taâm soá phaùp töông öng laøm nhaân, taâm soá phaùp laáy taâm töông öng laøm nhaân, aáy goïi laø töông öng nhaân. Töông öng nhaân: Ví nhö ngöôøi thaân höõu tri thöùc hoøa hôïp nhau laøm thaønh söï. Coïng sanh nhaân: Heát thaûy phaùp höõu vi, ñeàu coù coïng sanh nhaân. Vì coïng sanh neân giuùp ñôõ nhau; ví nhö anh em ñoàng sanh, neân giuùp ñôõ laãn nhau. Töï chuûng nhaân: Haït gioáng thieän quaù khöù laø nhaân cuûa thieän phaùp trong ñôøi hieän taïi, vò lai; haït gioáng thieän quaù khöù, hieän taïi laø nhaân cuûa thieän phaùp trong ñôøi vò lai. Baát thieän voâ kyù cuõng nhö vaäy. Nhö vaäy heát thaûy phaùp, ñeàu coù caùi nhaân haït gioáng cuûa chính mình. Bieán nhaân: Kieát söû do thaáy vaø tu Khoå ñeá, Taäp ñeá maø ñöôïc ñoaïn tröø laø nhaân cuûa heát thaûy phaùp caáu nhieãm; aáy laø bieán nhaân. Baùo nhaân: Do nhaân duyeân haønh nghieäp neân thoï quaû baùo thieän aùc, aáy laø baùo nhaân. Naêm nhaân aáy goïi laø nhaân duyeân. Taâm taâm soá phaùp thöù lôùp noái nhau khoâng xen hôû, neân goïi laø thöù ñeä duyeân (töùc ñaúng voâ giaùn duyeân). Taâm taâm soá phaùp duyeân theo saùu traàn phaùt sanh, neân goïi laø duyeân duyeân.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 32 154

Khi caùc phaùp sanh, khoâng laøm chöôùng ngaïi nhau; aáy laø voâ chöôùng duyeân (töùc taêng thöôïng duyeân). Laïi nöõa, taâm taâm soá phaùp töø boán duyeân sanh; voâ töôûng, dieät taän ñònh töø ba duyeân sanh, tröø duyeân duyeân; caùc taâm baát töông öng haønh khaùc vaø saéc, töø hai duyeân sanh, tröø thöù ñeä duyeân vaø duyeân duyeân. Caùc phaùp höõu vi taùnh yeáu keùm, neân khoâng coù phaùp naøo töø moät duyeân sanh. Taâm taâm soá phaùp do quaû baùo sanh thì töø naêm nhaân sanh, voâ phuù voâ kyù, vì chaúng phaûi phaùp oâ caáu neân tröø bieán nhaân. Caùc phieàn naõo cuõng töø naêm nhaân sanh, tröø baùo nhaân. Vì côù sao? Vì caùc phieàn naõo laø höõu phuù; coøn baùo laø voâ phuù (voâ kyù) neân tröø baùo nhaân. Saéc do quaû baùo sanh vaø taâm baát töông öng haønh töø boán nhaân sanh; vì noù chaúng

chaúng phaûi taâm taâm soá phaùp neân tröø töông öng nhaân; vì noù laø phaùp voâ phuù voâ kyù, neân tröø bieán nhaân. Saéc nhieãm oâ vaø caùc taâm baát töông öng haønh cuõng töø boán nhaân sanh. Vì noù chaúng phaûi taâm taâm soá phaùp neân tröø töông öng nhaân; vaø vì noù caáu nhieãm neân tröø baùo nhaân. Caùc taâm taâm soá phaùp khaùc, tröø voâ laäu taâm ban ñaàu, ñeàu töø boán nhaân sanh, tröø baùo nhaân, bieán nhaân. Vì côù sao? Vì chaúng phaûi voâ kyù neân tröø baùo nhaân, vaø vì chaúng phaûi oâ caáu neân tröø bieán nhaân. Caùc phaùp baát töông öng khaùc laø saéc vaø taâm baát töông öng haønh, neáu coù töï chuûng nhaân thì töø ba nhaân sanh, tröø töông öng nhaân, baùo nhaân, bieán nhaân. Neáu khoâng coù töï chuûng nhaân thì töø hai nhaân sanh, laø coïng sanh nhaân va voâ chöôùng nhaân. Taâm taâm soá phaùp voâ laäu ban ñaàu, töø ba nhaân sanh, laø töông öng nhaân, coïng sanh nhaân, voâ chöôùng nhaân. Saéc vaø caùc taâm baát töông öng haønh trong taâm voâ laäu ban ñaàu aáy, töø hai nhaân sanh, laø coïng sanh nhaân vaø voâ chöôùng nhaân. Khoâng moät phaùp naøo töø moät nhaân sanh, hoaëc töø saùu nhaân sanh; aáy goïi laø boán duyeân. Boà-taùt thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät quaùn boán duyeân nhö vaäy, taâm khoâng vöôùng maéc; tuy phaân bieät phaùp aáy, maø bieát noù khoâng, ñeàu nhö huyeãn hoùa; trong huyeãn hoùa tuy coù caùc sai bieät, ngöôøi trí quaùn noù, bieát khoâng coù thaät, chæ doái gaït con maét. Vì phaân bieät bieát phaùp ngöôøi phaøm phu ñeàu laø ngöôøi ñieân ñaûo hö doái maø khoâng thaät, neân coù boán duyeân. Nhö vaäy theá naøo laø thaät? Phaùp hieàn thaùnh nhaân töø phaùp phaøm phu sanh, neân cuõng khoâng thaät; nhö ñaõ noùi trong chöông möôøi taùm khoâng. Boà-taùt ôû trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng coù moät phaùp coù taùnh nhaát ñònh khaû thuû neân khoâng theå phaù. Vì chuùng sanh chaáp tröôùc vaøo khoâng phaùp do nhaân duyeân sanh neân goïi laø coù theå phaù; ví nhö treû con thaáy traêng trong nöôùc, taâm sanh öa ñaém, muoán laáy maø khoâng theå laáy ñöôïc, taâm laïi öu naõo. Ngöôøi trí daïy raèng: Tuy coù theå maét thaáy, maø khoâng theå tay laáy,



ñaây chæ phaù caùi coù theå laáy, khoâng phaù caùi coù theå thaáy. Boà-taùt quaùn bieát caùc phaùp töø boán duyeân sanh, maø khoâng chaáp thuû töôùng nhaát ñònh trong boán duyeân. Boán duyeân hoøa hôïp sanh nhö trong nöôùc, tuy laø hö doái khoâng coù gì, nhöng phaûi töø traêng vaø nöôùc laøm nhaân duyeân sanh, chöù khoâng töø duyeân khaùc coù ñöôïc. Caùc phaùp cuõng nhö vaäy, moãi moãi töï do nhaân duyeân sanh, khoâng coù thaät nhaát ñònh. Vì vaäy neân noùi: Boà-taùt muoán nhö thaät bieát töôùng nhaân duyeân, thöù ñeä duyeân, duyeân duyeân, taêng thöôïng duyeân, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Neáu muoán bieát roäng nghóa boán duyeân, neân hoïc A-tyø-ñaøm, côù sao trong ñaây noùi muoán bieát nghóa boán duyeân, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la- maät? Ñaùp: Nghóa boán duyeân trong A-tyø-ñaøm keû sô hoïc nhö naém ñöôïc choã thaät cuûa noù, laïi tìm vaøo saâu hôn maø bò rôi trong taø kieán; nhö tröôùc ñaõ noùi trong ñoaïn nghóa phaù boán duyeân. Laïi nöõa, sôû nhaân cuûa caùc phaùp laø nhaân nôi boán duyeân, boán duyeân laïi nhaân nôi caùi gì? Neáu coù nhaân thì voâ cuøng, neáu voâ cuøng thì voâ thæ, neáu

voâ thæ thì voâ nhaân; neáu vaäy thì heát thaûy phaùp ñeàu neân voâ nhaân! Neáu coù thæ, thì thæ khoâng coù sôû nhaân. Neáu khoâng sôû nhaân maø coù, thì khoâng ñôïi nhaân duyeân. Neáu vaäy thì heát thaûy phaùp cuõng khoâng ñôïi nhaân duyeân maø coù. Laïi nöõa, caùc phaùp töø nhaân duyeân sanh coù hai thöù: Neáu trong nhaân duyeân tröôùc ñaõ coù, thì khoâng ñôïi, nhaân duyeân maø sanh, thì chaúng phaûi nhaân duyeân; neáu trong nhaân duyeân tröôùc khoâng coù, thì khoâng coù moãi moãi nhaân duyeân. Vì hyù luaän boán duyeân, neân coù caùc loãi nhö vaäy, coøn nhö Baùt- nhaõ Ba-la-maät laø khoâng, baát khaû ñaéc, thì khoâng coù caùc loãi nhö vaäy; nhö ngöôøi theá gian maét, tai thaáy sanh, giaø, beänh, cheát, aáy thì laø coù, maø tìm kyõ töôùng noù thì khoâng theå coù ñöôïc. Vì vaäy neân trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chæ tröø taø kieán maø khoâng phaù boán duyeân. Cho neân noùi: Muoán bieát boán duyeân, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà taùt ma ha taùt muoán bieát caùc phaùp nhö, phaùp taùnh, thaät teá, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Naøy Xaù-lôïi- phaát, Boà-taùt ma-ha-taùt neân nhö vaäy truï trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Caùc phaùp Nhö coù hai: 1. Moãi moãi töôùng. 2. Thaät töôùng. Moãi moãi töôùng laø nhö ñaát töôùng cöùng, nöôùc töôùng öôùt, löûa töôùng noùng, gioù töôùng ñoäng. Nhö vaäy phaân bieät caùc phaùp ñeàu töï coù töôùng rieâng. Thaät töôùng, nôi moãi töôùng aáy phaân bieät tìm thaät theå khoâng theå coù ñöôïc, khoâng theå phaù, khoâng caùc quaáy loãi. Nhö trong ñoaïn Töï töôùng khoâng ñaõ noùi: ñaát neáu thaät laø töôùng cöùng, côù sao keo, saùp... khi gaëp löûa thì boû töï



taùnh noù (ôû ñaây chöõ töôùng, taùnh ñoàng nghóa – N.D); ngöôøi coù thaàn thoâng vaøo ñaát nhö nöôùc? Laïi phaân taùn caây, ñaù, thì maát töôùng cöùng? Laïi phaù ñaát ñeå laøm thaønh vi traàn, laáy phöông höôùng phaù vi traàn, cuoái cuøng quay veà khoâng, cuõng maát töôùng cöùng? Nhö vaäy suy tìm töôùng ñaát khoâng theå coù ñöôïc. Neáu khoâng theå coù ñöôïc, vaäy noù thaät ñeàu khoâng, “khoâng” laø thaät töôùng cuûa ñaát. Taát caû töôùng rieâng ñeàu cuõng nhö vaäy; aáy goïi laø Nhö. Phaùp taùnh: Nhö tröôùc noù moãi moãi phaùp khoâng, khoâng coù phaåm traät sai khaùc, aáy laø nhö: ñoàng laø moät khoâng, aáy laø phaùp taùnh. Phaùp taùnh aáy cuõng coù hai: 1. Duøng taâm khoâng chaáp tröôùc phaân bieät caùc phaùp, töï coù taùnh rieâng. 2. Goïi laø voâ löôïng phaùp, ñoù laø thaät töôùng caùc phaùp. Nhö kinh Trì Taâm noùi: Phaùp taùnh voâ löôïng, haøng Thanh vaên tuy ñaéc phaùp taùnh, vì trí coù löôïng neân khoâng theå noùi voâ löôïng; nhö ngöôøi tuy ñi ñeán bieân lôùn, vì ñoà ñöïng nhoû neân khoâng theå laáy voâ löôïng nöôùc, aáy laø phaùp taùnh. Thaät teá: Laáy phaùp taùnh laøm choã thaät chöùng, neân goïi laø teá. Laïi nhö A-la-haùn goïi laø truù nôi thaät teá. Hoûi: Nhö, phaùp taùnh, thaät teá, ba söï laø moät hay laø khaùc? Neáu moät côù sao noùi ba, neáu ba thì nay neân phaân bieät noùi? Ñaùp: Ba aáy ñeàu laø teân khaùc cuûa thaät töôùng caùc phaùp. Vì côù sao? Vì phaøm phu voâ trí, ñoái heát thaûy phaùp khôûi taâm taø quaùn cho laø thöôøng, laïc, tònh, thaät, ngaõ... coøn ñeä töû Phaät quaùn ñuùng nhö boån töôùng caùc phaùp, khi aáy khoâng thaáy thöôøng, aáy goïi laø voâ thöôøng; khoâng thaáy vui, aáy goïi laø khoå; khoâng

thaáy tònh, aáy goïi laø baát tònh; khoâng thaáy thaät, aáy goïi laø khoâng; khoâng thaáy ngaõ aáy goïi laø voâ ngaõ. Neáu khoâng thaáy thöôøng maø laïi thaáy voâ thöôøng, aáy laø voïng kieán; thaáy khoå, khoâng, voâ ngaõ, baát tònh cuõng nhö vaäy, aáy goïi laø Nhö. Nhö laø ñuùng nhö boån töôùng, khoâng theå phaù hoaïi. Vì vaäy neân Phaät noùi ba phaùp laø phaùp aán, ñoù laø heát thaûy phaùp höõu vi voâ thöôøng aán, heát thaûy phaùp voâ ngaõ aán, Nieát-baøn tòch dieät aán. Hoûi: Ba phaùp aán aáy, trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñeàu phaù hoaïi heát, nhö Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt quaùn saéc thöôøng, laø khoâng thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; quaùn saéc voâ thöôøng laø khoâng thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Quaùn khoå, laïc, ngaõ, voâ ngaõ, tòch dieät, phi tòch dieät cuõng nhö vaäy. Nhö vaäy côù sao goïi laø phaùp aán? Ñaùp: Hai kinh ñeàu laø Phaät daïy. Nhö trong kinh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, roõ raøng noùi thaät töôùng caùc phaùp. Ngöôøi coù ñieân ñaûo chaáp tröôùc thöôøng, neân boû thöôøng kieán maø khoâng chaáp tröôùc töôùng voâ thöôøng, aáy goïi laø phaùp aán; chöù khoâng phaûi boû thöôøng chaáp tröôùc voâ thöôøng, cho laø phaùp aán ñöôïc. Ngaõ, cho ñeán tòch dieät cuõng nhö vaäy. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 32 157

phaù caùi kieán chaáp voâ thöôøng... chöù khoâng phaûi phaù caùi khoâng laõnh thoï khoâng chaáp tröôùc. Ñöôïc caùc phaùp Nhö roài, thì vaøo phaùp taùnh, dieät caùc quaùn , khoâng sanh dò tín, taùnh noù töï nhö vaäy; ví nhö treû con thaáy traêng trong nöôùc, vaøo nöôùc ñeå tìm, tìm khoâng ñöôïc lieàn raàu. Ngöôøi trí noùi: Taùnh noù töï nhö vaäy, chôù öu saàu, kheùo vaøo phaùp taùnh aáy laø thaät teá. Hoûi: Trong giaùo phaùp Thanh vaên côù sao khoâng noùi laø nhö, phaùp taùnh, thaät teá; maø trong giaùo phaùp Ñaïi thöøa nôi nôi ñeàu noùi? Ñaùp: Trong giaùo phaùp Thanh vaên cuõng coù choã noùi, chæ ít thoâi. Nhö trong kinh Taïp A-haøm noùi: Coù moät Tyø-kheo hoûi Phaät: “Möôøi hai nhaân duyeân laø Phaät laøm hay ngöôøi khaùc laøm?” Phaät baûo Tyø-kheo: “Ta khoâng laøm Möôøi hai nhaân duyeân, cuõng chaúng phaûi ngöôøi khaùc laøm. Coù Phaät khoâng Phaät, caùc phaùp nhö, phaùp töôùng, phaùp vò thöôøng coù, ñoù laø caùi naøy coù neân caùi kia coù; caùi naøy sanh neân caùi kia sanh; nhö voâ minh laøm nhaân duyeân neân coù caùc haønh; caùc haønh laøm nhaân duyeân neân coù thöùc; cho ñeán giaø cheát laøm nhaân duyeân neân coù öu, bi, khoå, naõo. Caùi naøy khoâng neân caùi kia khoâng; caùi naøy dieät neân caùi kia dieät; nhö voâ minh dieät neân caùc haønh dieät, caùc haønh dieät neân thöùc dieät; cho ñeán giaø cheát dieät neân öu, bi, khoå, naõo dieät. Phaùp sanh dieät nhö vaäy, coù Phaät khoâng Phaät, vaãn thöôøng nhö vaäy”. Ñoù laø choã noùi Nhö. Laïi nhö kinh Xaù-lôïi-phaát sö töû hoáng trong Taïp A-haøm noùi: Phaät hoûi Xaù-lôïi-phaát moät cuù nghóa, ba laàn hoûi ba laàn khoâng theå ñaùp. Phaät khai thò cho Xaù-lôïi-phaát chuùt ít roài vaøo tònh thaát. Xaù-lôïi-phaát nhoùm caùc Tyø-kheo, noùi vôùi caùc Tyø-kheo raèng: Phaät chöa khai thò ñaàu moái söï vieäc cho toâi, neân toâi khoâng theå ñaùp lieàn. Nay toâi ñoái phaùp aáy, qua baûy ngaøy baûy ñeâm dieãn noùi vieäc aáy khoâng cuøng taän. Laïi coù moät Tyø-kheo baïch Phaät: Sau khi Phaät vaøo tónh thaát, Xaù-lôïi- phaát caát tieáng roáng sö töû maø töï taùn thaùn.

Phaät baûo Tyø-kheo: Xaù-lôïi-phaát noùi thaät khoâng hö doái. Vì côù sao? Vì Xaù-lôïi-phaát kheùo thoâng ñaït phaùp taùnh. Trong giaùo phaùp Thanh vaên, quaùn töôùng sanh dieät caùc phaùp, aáy laø nhö; dieät heát thaûy caùc quaùn nieäm, ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp; aáy laø choã noùi Phaùp taùnh. Hoûi: Choã aáy chæ noùi nhö, phaùp taùnh, coøn choã naøo noùi thaät teá? Ñaùp: Hai vieäc aáy vì coù nhaân duyeân khôûi neân noùi, coøn thaät teá khoâng nhaân duyeân neân khoâng noùi thaät teá. Hoûi: Thaät teá töùc laø Nieát-baøn, vì Nieát-baøn maø Phaät noùi Möôøi hai boä kinh, côù sao noùi khoâng nhaân duyeân? Ñaùp: Nieát-baøn coù nhieàu teân goïi, hoaëc goïi laø ly, hoaëc goïi laø dieäu,



hoaëc goïi laø xuaát, nhö vaäy laø noùi thaät teá, chæ khoâng noùi teân goïi, neân noùi laø khoâng nhaân duyeân. Laïi nöõa, caùc phaùp Nhö laø, nhö caùc phaùp khi chöa sanh; khi sanh cuõng nhö vaäy; sanh roài qua ñi, hieän taïi cuõng nhö vaäy. Caùc phaùp ba ñôøi bình ñaúng, aáy goïi laø Nhö. Hoûi: Neáu phaùp chöa sanh goïi laø chöa coù, phaùp sanh hieän taïi thì coù phaùp, söû duïng ñöôïc; nhaân phaùp hieän taïi coù töôùng söû duïng maø truy nhôù vieäc ñaõ qua, aáy goïi laø quaù khöù. Ba ñôøi khaùc nhau, khoâng neân nhö thaät laøm moät, côù sao noùi ba ñôøi bình ñaúng, aáy goïi laø Nhö? Ñaùp: Trong thaät töôùng caùc phaùp, ba ñôøi bình ñaúng moät khoâng khaùc, nhö trong phaåm Nhö cuûa kinh Baùt-nhaõ Ba-la-maät noùi: Quaù khöù nhö, vò lai nhö, hieän taïi nhö, nhö lai nhö, nhaát nhö khoâng coù khaùc. Laïi nöõa, trong phaàn luaän nghò ôû tröôùc ñaõ phaù phaùp sanh. Neáu khoâng sanh thì vò lai, hieän taïi cuõng khoâng sanh, côù sao khoâng bình ñaúng! Laïi ñôøi quaù khöù khoâng ñaàu, ñôøi vò lai khoâng cuoái, ñôøi hieän taïi khoâng an truï, vì vaäy neân ba ñôøi bình ñaúng goïi laø Nhö. Thöïc haønh Nhö aáy roài vaøo trong phaùp taùnh voâ löôïng. Phaùp taùnh: Phaùp laø Nieát-baøn, khoâng theå phaù hoaïi, khoâng theå hyù luaän. Phaùp taùnh laø haït gioáng trong chính noù, nhö trong ñaù vaøng coù kim taùnh, trong ñaù traéng coù ngaân taùnh. Nhö vaäy trong heát thaûy phaùp theá gian ñeàu coù taùnh Nieát-baøn. Chö Phaät hieàn thaùnh laáy trí tueä, phöông tieän, trì giôùi, thieàn ñònh, giaùo hoùa daãn ñaïo, khieán ñöôïc Nieát-baøn phaùp taùnh aáy. Ngöôøi lôïi caên bieát ngay caùc phaùp aáy ñeàu laø phaùp taùnh, ví nhö ngöôøi coù thaàn thoâng coù theå bieán ngoùi ñaù thaønh vaøng, coøn ngöôøi ñoän caên, phaûi phöông tieän phaân bieät tìm caàu, môùi ñöôïc phaùp taùnh, ví nhö ñuùc haøn ñaù vaäy sau ñöôïc vaøng. Laïi nöõa, nhö taùnh nöôùc chaûy xuoáng, neân doàn veà bieån, hôïp laøm moät vò. Caùc phaùp cuõng nhö vaäy, heát thaûy töôùng chung töôùng rieâng ñeàu quy veà phaùp taùnh, ñoàng laøm moät töôùng, goïi laø phaùp taùnh; nhö Kim cöông ôû ñænh nuùi, daàn daàn xoi xuoáng ñeán meù ñaát Kim cöông, ñeán töï taùnh môùi ngöøng. Caùc phaùp cuõng nhö vaäy; duøng trí tueä phaân bieät truy tìm ñaõ ñeán trong Nhö, töø Nhö vaøo töï taùnh, nhö voán chöa töøng sanh, döùt caùc hyù luaän, goïi laø Phaùp taùnh; laïi nhö traâu ngheù quanh quaån keâu la, gaëp ñöôïc meï môùi thoâi. Caùc phaùp cuõng nhö vaäy, ñuû thöù sai khaùc, laáy boû khoâng ñoàng, ñöôïc ñeán töï taùnh môùi ngöøng, khoâng coøn choã ñeán nöõa; aáy goïi laø Phaùp taùnh. Thaät teá: Nhö tröôùc noùi, phaùp taùnh goïi laø thaät, choã vaøo ñeán goïi laø

teá. Laïi nöõa, moãi moãi phaùp coù chín thöù:

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 32 159

1. Coù töï theå. 2. Moãi moãi coù phaùp: nhö maét, tai tuy ñoàng do boán ñaïi ñaïo thaønh, nhöng chæ maét nhìn thaáy maø tai khoâng coù coâng hieäu; laïi nhö löûa laáy noùng laøm phaùp, khoâng theå thaám öôùt. 3. Caùc phaùp ñeàu coù löïc, nhö löûa laáy söï ñoát chaùy laøm löïc; nöôùc laáy söï thaám öôùt laøm löïc. 4. Caùc phaùp ñeàu töï coù nhaân. 5. Caùc phaùp ñeàu töï coù duyeân. 6. Caùc phaùp ñeàu töï coù quaû. 7. Caùc phaùp ñeàu töï coù taùnh. 8. Caùc phaùp ñeàu coù giôùi haïn trôû ngaïi. 9. Caùc phaùp ñeàu coù phöông tieän khai thoâng. Caùc phaùp khi sanh, theå vaø phaùp khaùc coù chín vieäc. Bieát phaùp aáy moãi moãi coù ñaày ñuû theå vaø phaùp; aáy goïi laø theá gian haï nhö. Bieát chín phaùp aáy cuoái cuøng quy veà bieán dò taän dieät; aáy goïi laø trung nhö; ví nhö thaân naøy töø baát tònh sanh ra, tuy taém röûa trang söùc, cuoái cuøng quy veà baát tònh. Bieát phaùp aáy chaúng phaûi coù chaúng phaûi khoâng, chaúng phaûi sanh, chaúng phaûi dieät, döùt caùc quaùn phaùp, roát raùo thanh tònh; aáy goïi laø thöôïng nhö. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi trong chín söï aáy coù phaùp, aáy goïi laø nhö, ví nhö phaùp cuûa ñaát cöùng vaø naëng, phaùp cuûa nöôùc laïnh vaø öôùt, phaùp cuûa löûa noùng vaø chieáu saùng, phaùp cuûa gioù nheï vaø ñoäng, phaùp cuûa taâm hieåu vaø bieát. Caùc phaùp nhö vaäy goïi laø nhö; nhö trong Kinh noùi: coù Phaät khoâng Phaät, thì nhö, phaùp töôùng, phaùp vò vaãn thöôøng truù theá gian, nghóa laø voâ minh laøm nhaân duyeân cho caùc haønh, thöôøng nhö boån phaùp. Phaùp taùnh laø taùnh trong chín phaùp. Thaät teá laø ñöôïc quaû chöùng trong chín phaùp. Laïi nöõa, caùc phaùp thaät töôùng, thöôøng truù khoâng lay ñoäng, chuùng sanh vì caùc phieàn naõo voâ minh... neân ñoái vôùi thaät töôùng thay ñoåi quanh co, chö Phaät, hieàn thaùnh duøng nhieàu phöông tieän thuyeát phaùp, phaù caùc phieàn naõo voâ minh... khieán chuùng sanh trôû laïi ngoä ñöôïc thaät taùnh, nhö boån nguyeân khoâng khaùc, aáy goïi laø Nhö. Thaät taùnh hôïp cuøng voâ minh cho neân bieán ñoåi, khoâng thanh tònh, neáu töø boû voâ minh, ñöôïc thaät taùnh, aáy goïi laø phaùp taùnh thanh tònh. Thaät teá laø vaøo trong phaùp taùnh, bieát phaùp taùnh voâ löôïng voâ bieân, raát laø vi dieäu, khoâng coøn phaùp naøo hôn phaùp taùnh, ra ngoaøi phaùp taùnh. Taâm ñaày ñuû khoâng coøn caàu gì khaùc, thôøi lieàn taùc chöùng; ví nhö ñi ñöôøng, ngaøy ngaøy daãn böôùc khoâng ngöøng nghæ, ñeán choã caàn ñeán, khoâng coøn taâm muoán ñi nöõa. Haønh giaû truù ôû thaät teá, cuõng laïi nhö vaäy; nhö A-la-haùn, Bích-chi Phaät truù ôû thaät teá, giaû söû laïi coù haèng sa chö Phaät vì hoï thuyeát phaùp, cuõng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 32 160

khoâng theå laøm taêng taán theâm, laïi khoâng coøn sanh vaøo ba coõi. Neáu Boà-taùt vaøo phaùp taùnh aáy, xa bieát thaät teá, hoaëc chöa ñaày ñuû saùu Ba-la-maät, maø giaùo hoùa chuùng sanh, baáy giôø neáu ñaéc chöùng thì trôû ngaïi vieäc thaønh Phaät ñaïo. Neân khi aáy Boà-taùt duøng löïc ñaïi bi tinh taán, trôû laïi tu caùc haïnh. Laïi nöõa, bieát trong thaät töôùng caùc phaùp khoâng coù phaùp thöôøng, khoâng coù phaùp laïc, khoâng coù phaùp ngaõ, khoâng coù phaùp thaät, cuõng boû caùc

phaùp quaùn. Nhö vaäy heát thaûy phaùp quaùn ñeàu dieät, aáy laø chö phaùp thaät nhö Nieát-baøn, baát sanh baát dieät, nhö voán chöa heà sanh; ví nhö nöôùc laø töôùng laïnh, nhôø löûa trôû neân noùng; neáu löûa taét noùng heát, trôû laïi laïnh nhö tröôùc. Duøng caùc phaùp quaùn nhö nöôùc ñöôïc löûa, neáu döùt caùc phaùp quaùn nhö löûa taét nöôùc laïnh; aáy goïi laø Nhö. Nhö thaät thöôøng truù. Vì côù sao? Vì caùc phaùp taùnh töï nhö vaäy, ví nhö heát thaûy saéc phaùp ñeàu coù phaàn khoâng, trong caùc phaùp ñeàu coù taùnh Nieát-baøn, aáy goïi laø phaùp taùnh. Caùc phaùp phöông tieän ñeå ñöôïc Nieát-baøn cuõng goïi laø phaùp taùnh. Neáu khi ñöôïc chöùng, thì Nhö, Phaùp taùnh trôû thaønh Thaät teá. Laïi nöõa, phaùp taùnh laø voâ löôïng voâ bieân, chaúng phaûi taâm taâm soá phaùp löôøng ñöôïc; aáy goïi laø phaùp taùnh. Thaâm dieäu cuøng cöïc nôi ñaây; aáy goïi laø chaân teá. KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ñeám bieát soá vi traàn caùc nuùi ñaïi ñòa trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, neân hoïc Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Boà-taùt ma-ha-taùt muoán cheû moät sôïi loâng laøm traêm phaàn, muoán laáy moät phaàn loâng caát leân heát nöôùc cuûa ao hoà, soâng ngoøi, bieån lôùn trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi maø khoâng quaáy ñoäng thuûy taùnh, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, löûa cuøng boác chaùy trong moät luùc; gioáng nhö löûa chaùy luùc kieáp taän, Boà-taùt ma-ha-taùt muoán thoåi moät hôi laøm cho taét heát, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, gioù lôùn noåi leân, muoán thoåi tan ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, vaø caùc nuùi Tu-di, nhö xoâ coû muïc, Boà-taùt ma-ha-taùt muoán laáy moät ngoùn tay ngaên söùc gioù aáy khoâng cho noåi daäy, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Sao Phaät khoâng taùn thaùn coâng ñöùc luïc ñoä cuûa caùc Boà- taùt, maø laïi taùn thaùn ñaïi löïc naøy? Ñaùp: Chuùng sanh coù hai haïng: moät haïng öa thieän phaùp, moät haïng öa quaû baùo thieän phaùp. Vì haïng öa thieän phaùp neân taùn thaùn caùc coâng ñöùc; vì haïng öa quaû baùo thieän phaùp neân taùn thaùn löïc ñaïi thaàn thoâng. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi, teân boán ñaïi, noù thaät cuõng voâ löôïng voâ bieân, thöôøng coù ôû ñôøi neân khoâng theå laøm di ñoäng heát ñeå löôøng noù nhieàu ít.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 32 161

Ngöôøi ta tuy coù taïo döïng thaønh quaùch ñieän ñaøi, duøng noù raát ít, maø söï roäng lôùn cuûa ñaát, chôû nuoâi muoân vaät, raát laø beàn chaéc. Vì vaäy neân Phaät daïy ñoái vôùi vi traàn caùc nuùi Tu-di vaø ñaát trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, ñeàu muoán bieát heát soá löôïng cuûa noù; vaø ñoái vôùi nghieäp nhaân duyeân moãi moãi chuùng sanh, coù phaàn trong moãi moãi vi traàn, Boà-taùt muoán bieát noù nhieàu ít, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Vi traàn cuûa moät cuïc ñaù cuïc ñaát coøn khoù ñeám ñöôïc, huoáng chi soá vi traàn cuûa ñaát vaø caùc nuùi trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi. Ñieàu aáy khoâng theå tin? Ñaùp: Trí tueä cuûa Thanh vaên, Bích-chi Phaät coøn khoâng theå bieát, huoáng chi phaøm phu. Vieäc aáy laø vieäc chö Phaät ñaïi Boà-taùt bieát. Nhö kinh Phaùp Hoa noùi: Ví nhö ñaát vaø caùc nuùi cuûa ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, ng- hieàn thaønh vi traàn, qua ngaøn theá giôùi phöông ñoâng thaû moät buïi traàn, nhö vaäy qua moãi ngaøn theá giôùi laïi

thaû moät buïi traàn, nhö vaäy thaû heát caùc vi traàn cuûa ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi. Phaät baûo Tyø-kheo: “Soá theá giôùi vi traàn aáy coù theå toaùn soá truø löôïng bieát ñöôïc chaêng?” Caùc Tyø-kheo thöa: “Khoâng theå bieát ñöôïc.” Phaät daïy: “Caùc nöôùc coù theå dính buïi khoâng dính buïi aáy ñeàu nghieàn heát laøm buïi. Phaät Ñaïi Thoâng Tueä töø khi ra ñôøi ñeán nay, kieáp soá cuõng nhö vaäy.” Soá vi traàn cuûa voâ löôïng haèng sa theá giôùi nhö vaäy, chö Phaät vaø ñaïi Boà-taùt ñeàu bieát heát, huoáng gì moät haèng sa theá giôùi. Laïi nöõa, voâ löôïng laø theo taâm ngöôøi maø noùi. Nhö nöôùc ñaïi haûi goïi laø voâ löôïng, saâu taùm vaïn do tuaàn (moãi do tuaàn ñoä möôøi saùu daëm) nhöng chuùa A-tu-la La-haàu thaân lôùn, löôøng noù nhieàu ít coøn chaúng cho laø khoù. Hoûi: Taïi sao thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñöôïc trí tueä aáy? Ñaùp: Ngöôøi thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, döùt caùc phieàn naõo vaø taø kieán hyù luaän, vaøo thieàn ñònh thaâm saâu cuûa Boà-taùt, nieäm trí thanh tònh taêng roäng, neân coù theå phaân bieät vi traàn caùc saéc, bieát soá löôïng ñoù. Laïi nöõa, chö Phaät vaø ñaïi Boà-taùt, ñöôïc voâ ngaïi giaûi thoaùt, neân vöôït hôn vieäc aáy, coøn khoâng cho laø khoù, huoáng gì töøng aáy. Laïi nöõa, coù ngöôøi cho ñaát laø cöùng chaéc, taâm khoâng hình chaát ñeàu laø hö voïng, vì vaäy neân Phaät daïy taâm löïc raát lôùn. Thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät neân nghieàn naùt ñaïi ñòa laøm vi traàn, vì ñaát coù saéc, höông, vò, xuùc naëng neà neân töï khoâng ñoäng taùc ñöôïc, nöôùc thieáu höông neân ñoäng taùc hôn ñaát, löûa thieáu höông vaø vò neân ñoäng taùc hôn nöôùc, gioù thieáu saéc, höông vaø vò neân ñoäng taùc hôn löûa; taâm khoâng coù boán thöù saéc, höông, vò, xuùc, neân söùc ñoäng taùc lôùn. Laïi taâm vì coù nhieàu phieàn naõo kieát söû troùi buoäc neân laøm cho taâm löïc nhoû yeáu. Thieän taâm höõu laäu tuy khoâng phieàn naõo, nhöng vì taâm chaáp thuû



töôùng caùc phaùp, neân löïc noù cuõng ít. Taâm voâ laäu cuûa nhò thöøa, tuy khoâng chaáp thuû töôùng, maø vì trí tueä coù haïn löôïng vaø ñeán khi ra khoûi taâm voâ laäu ñaïo, saùu caên theo theá tuïc phaân bieät, trôû laïi chaáp thuû töôùng caùc phaùp, neân khoâng phaùt huy heát taâm löïc. Chö Phaät vaø ñaïi Boà-taùt trí tueä voâ löôïng voâ bieân, thöôøng thieàn ñònh, khoâng phaân bieät theá gian vaø Nieát-baøn. Thaät töôùng caùc phaùp, noù thaät khoâng khaùc, chæ trí coù hôn keùm. Ngöôøi thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, roát raùo thanh tònh, khoâng coù gì quaùi ngaïi, trong moät nieäm coù theå ñeám soá vi traàn ñaïi ñòa vaø caùc nuùi trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi möôøi phöông soá nhö haèng haø sa, huoáng gì moãi moät haèng haø sa theá giôùi trong möôøi phöông. Laïi nöõa, neáu lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, tuy ñöôïc thaàn thoâng maø khoâng theå bieát nhö treân. Vì vaäy noùi muoán ñöôïc ñaïi thaàn löïc, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi coù ngöôøi noùi: Trong heát thaûy caùc vaät, nöôùc laø lôùn nhaát, vì côù sao? Vì boán phía ñaïi ñòa ñeàu coù nöôùc. Neáu hoä theá thieân chuû khoâng tieát ñoä trôøi möa, laïi khoâng coù ngoïc laøm tieâu nöôùc thì trôøi ñaát bò troâi chìm. Laïi nhôø nöôùc maø chuùng sanh soá, phi chuùng sanh soá ñeàu ñöôïc sanh tröôûng. Do vaäy, ñuû bieát nöôùc laø lôùn nhaát. Vì vaäy Phaät daïy Boà-taùt muoán bieát gioït nöôùc nhieàu ít, phaân taùn töøng gioït

töøng gioït laøm cho voâ löïc, neân hoïc Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Laïi coù ngöôøi noùi: Löûa laø lôùn nhaát. Vì côù sao? Vì khoâng coù höông vaø vò. Laïi vì choã nöôùc raát nhieàu, maø löûa coù theå laøm khoâ, löïc cuûa hoûa ñaïi, hay ñoát chaùy vaïn vaät, hay soi choã toái, vì vaäy neân bieát löûa laø raát lôùn. Theá neân Phaät daïy Boà-taùt muoán thoåi taét hoûa ñaïi, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Löûa nhôø gioù maø chaùy böøng, côù sao dieät nhau? Ñaùp: Tuy nhôø nhau, maø quaù laém thì dieät nhau. Hoûi: Neáu nhö vaäy, löûa nhieàu voâ löôïng, mieäng thoåi, gioù raát ít, laøm sao dieät ñöôïc? Ñaùp: Boà-taùt thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nhaân thieàn ñònh ñöôïc thaàn thoâng coù theå bieán thaân laøm cho lôùn, gioù trong mieäng cuõng lôùn, cho neân thoåi dieät ñöôïc. Laïi do thaàn löïc, neân gioù ít coù theå laøm taét, ví nhö Kim cöông nhoû coù theå phaù nuùi lôùn. Vì vaäy chö thieân, ngöôøi ñôøi thaáy thaàn löïc aáy, thaûy ñeàu kính phuïc. Laïi nöõa, Boà-taùt cho raèng löûa laøm haïi roäng lôùn, vì thöông chuùng sanh neân ñem thaàn löïc dieät taét. Laïi vì ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi thaønh laäp raát khoù, Boà-taùt do löïc phöôùc ñöùc trí tueä neân ngaên ñöôïc noù. Laïi coù ngöôøi noùi: Trong boán ñaïi, söùc gioù raát lôùn, vì khoâng coù saéc,



höông, vò, töôùng lay ñoäng raát lôùn. Vì côù sao? Ví nhö hö khoâng voâ bieân, gioù cuõng voâ bieân, moïi söï sanh, nuoâi, thaønh, baïi ñeàu do nôi gioù, theá cuûa gioù lôùn xoâ naùt caùc nuùi ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi. Vì vaäy Phaät daïy muoán laáy moät ngoùn tay ngaên söùc gioù kia, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì thaät töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät, voâ löôïng voâ bieân, laøm cho söùc ngoùn tay maïnh nhö vaäy. KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ngoài kieát-giaø-phu moät choã maø bieán khaép hö khoâng trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la- maät. LUAÄN: Hoûi: Boà-taùt vì nhaân duyeân gì neân ngoài kieát-giaø-phu nhö vaäy? Ñaùp: Vì Phaïm thieân vöông chuû cuûa ba ngaøn theá giôùi, sanh taâm taø kieán cho mình laø lôùn, thaáy Boà-taùt ngoài kieát-giaø-phu bieán khaép hö khoâng, thì döùt taâm kieâu maïn aáy. Laïi trong löïc thaàn thoâng, phöông tieän kheùo leùo neân moät coù theå laøm nhieàu, nhieàu laøm moät; nhoû laøm lôùn, lôùn laøm nhoû, cuõng muoán thò hieän vieäc hy höõu khoù coù, neân ngoài khaép hö khoâng; cuõng vì ngaên caùc quyû thaàn long vöông naõo loaïn chuùng sanh neân ngoài khaép hö khoâng. Laøm cho chuùng sanh an oån; nhö anh em Long vöông Nan-ñaø-baø-nan-ñaø muoán phaù thaønh Xaù-baø-ñeà, möa xuoáng caùc binh khí, raén ñoäc. Khi aáy Muïc-lieân ngoài thaúng, khaép hö khoâng, bieán caùc vaät ñoäc haïi thaønh hoa höông, anh laïc. Vì vaäy neân noùi, Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ngoài kieát-giaø phu moät choã, maø bieán khaép hö khoâng trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, neân hoïc Baùt- nhaõ Ba-la-maät. KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán laáy moät sôïi loâng nhaác caùc nuùi Tu-di trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi neùm qua voâ löôïng voâ soá theá giôùi Phaät ôû phöông khaùc, maø khoâng quaáy nhieãu chuùng sanh, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba- la-maät. LUAÄN: Hoûi: Boà-taùt côù sao caát nuùi Tu-di vaø caùc nuùi neùm qua voâ löôïng theá giôùi ôû phöông khaùc? Ñaùp: Khoâng haún coù nhaác leân, ñaây chæ noùi roõ löïc cuûa Boà-taùt coù theå nhaác leân vaäy thoâi.

Laïi nöõa, caùc Boà-taùt vì bieát Phaät seõ thuyeát phaùp neân trang nghieâm ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, deïp tröø caùc nuùi laøm cho ñaát baèng phaúng, nhö trong kinh Phaùp Hoa noùi: Phaät muoán nhoùm caùc hoùa Phaät, neân tröôùc tieân söûa baèng ñaïi ñòa, cuõng muoán hieän ra vieäc hy höõu, ñeå cho chuùng sanh thaáy. Vì côù sao? Vì moät nuùi Tu-di cao taùm vaïn boán ngaøn do tuaàn, neáu



nhaác leân moät nuùi ñaõ laø hy höõu, huoáng gì nhaác leân traêm öùc nuùi Tu-di trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi. Neáu laáy moät sôïi loâng nhaác leân traêm öùc nuùi Tu-di trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi coøn khoù, huoáng gì laáy ñaàu moät sôïi loâng, neùm traêm öùc nuùi Tu-di qua voâ löôïng voâ soá theá giôùi. Chuùng sanh thaáy vieäc hy höõu cuûa Boà-taùt, ñeàu phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, suy nghó raèng: Boà-taùt aáy chöa thaønh Phaät ñaïo, maø thaàn löïc coøn nhö vaäy huoáng gì thaønh Phaät, vì vaäy neân noùi nhö theá. KINH: Muoán ñem moät phaàn aên cuùng döôøng khaép chö Phaät vaø Taêng soá nhö caùt soâng Haèng ôû moãi phöông trong möôøi phöông theá giôùi, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Muoán ñem moät chieác aùo, höông hoa, anh laïc, höông boät, höông xoa, höông ñoát, ñeøn ñuoác, traøng phan, loïng hoa... cuùng döôøng chö Phaät vaø Taêng, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Boà-taùt duøng moät phaàn aên cuùng döôøng moät ñöùc Phaät vaø Taêng coøn laø moät vieäc khoù, huoáng gì chö Phaät vaø Taêng nhieàu nhö caùt soâng Haèng trong möôøi phöông? Ñaùp: Coâng ñöùc cuùng döôøng ôû taâm khoâng ôû söï. Neáu Boà-taùt duøng moät phaàn aên vôùi ñaïi taâm laø cuùng döôøng khaép möôøi phöông chö Phaät vaø Taêng; cuõng khoâng vì xa gaàn laøm ngaên ngaïi, cho neân chö Phaät ñeàu thaáy, ñeàu thoï nhaän. Hoûi: Chö Phaät vì coù Nhaát thieát trí, neân ñeàu thaáy ñeàu thoï nhaän, coøn Taêng khoâng coù Nhaát thieát trí laøm sao thaáy ñöôïc, laøm sao thoï nhaän ñöôïc? Ñaùp: Taêng tuy khoâng thaáy khoâng bieát, maø söï cuùng döôøng kia, ngöôøi thí ñöôïc phöôùc, ví nhö coù ngöôøi sai söù cuùng döôøng ngöôøi kia, ngöôøi kia tuy khoâng ñöôïc, maø ngöôøi naøy ñaõ ñöôïc phöôùc boá thí. Nhö Töø taâm tam- muoäi, ñoái vôùi chuùng sanh tuy khoâng cho gì, maø ngöôøi haønh thí Töø taâm ñöôïc coâng ñöùc voâ löôïng. Laïi nöõa, caùc Boà-taùt thaønh töïu voâ löôïng voâ taän coâng ñöùc, neân duøng moät phaàn aên cuùng döôøng möôøi phöông chö Phaät vaø Taêng thaûy ñeàu ñaày ñuû; maø cuõng khoâng heát, ví nhö suoái voït nöôùc ra maø khoâng khoâ kieät. Nhö Vaên-thuø-thi-lî duøng moät baùt ñöïng hoaøn hoan hyû, cuùng döôøng taùm möôi boán ngaøn Taêng, thaûy ñeàu no ñuû maø cuõng khoâng heát. Laïi nöõa, Boà-taùt ôû ñaây duøng moät baùt ñoà aên cuùng döôøng möôøi phöông chö Phaät, maø tröôùc möôøi phöông chö Phaät, ñoà aên uoáng hieän ra ñaày ñuû, ví nhö quyû thaàn ñöôïc ñoà aên vaøo moät mieäng maø xuaát ra ngaøn vaïn boäi. Laïi nöõa, Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñöôïc voâ löôïng moân thieàn ñònh, vaø voâ löôïng moân trí tueä phöông tieän, vì vaäy neân khoâng vieäc gì khoâng laøm ñöôïc; vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ ngaïi, neân taâm Boà-taùt laøm gì

cuõng voâ ngaïi. Boà-taùt hay cuùng döôøng möôøi phöông ngaøn vaïn öùc chö Phaät vaø Taêng soá nhö caùt soâng Haèng, huoáng gì nhö moät haèng haø sa, cuùng y phuïc, hoa höông, anh laïc, höông boät, höông xoa, höông ñoát, ñeøn ñuoác, traøng phan, loïng hoa... cuõng nhö vaäy. KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán laøm cho chuùng sanh trong haèng haø sa theá giôùi ôû moãi phöông trong möôøi phöông, ñeàu ñaày ñuû giôùi haïnh, tam-muoäi, trí tueä, giaûi thoaùt, giaûi thoaùt tri kieán, khieán chöùng ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn, quaû Tö-ñaø-haøm, quaû A-na-haøm, quaû A-la-haùn, cho ñeán khieán chöùng ñöôïc Voâ dö Nieát-baøn, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Nghóa naêm phaùp uaån (giôùi, ñònh, tueä, giaûi thoaùt, giaûi thoaùt tri kieán – N.D) nhö tröôùc noùi. Quaû vò Tu-ñaø-hoaøn coù hai: 1. Phaät noùi döùt ba kieát, chöùng ñöôïc voâ vi. Laïi nhö trong A-tyø-ñaøm noùi, döùt 88 kieát, chöùng ñöôïc quaû voâ vi, Tu-ñaø-hoaøn. 2. Haïng ngöôøi tín haønh, phaùp haønh, truù trong ñaïo tyû trí (cuõng goïi laø ñaïo loaïi trí – N.D) chöùng ñöôïc quaû vò Tu-ñaø-hoaøn. Laïi nöõa, Tu-ñaø laø doøng, töùc Taùm Thaùnh ñaïo phaàn. Hoaøn (Ban-na) laø vaøo, vaøo doøng Taùm Thaùnh ñaïo phaàn ñöa vaøo Nieát-baøn; aáy goïi laø böôùc ñaàu quaùn thaät töôùng caùc phaùp, ñöôïc vaøo phaàn voâ löôïng phaùp taùnh, loït vaøo trong soá thaùnh nhaân. Tö-ñaø laø moät, Haøm laø laïi. Ngöôøi naøy ôû ñaây cheát, sanh leân coõi trôøi, töø coõi trôøi coøn trôû laïi coõi Duïc moät laàn nöõa laø ñöôïc heát caùc khoå. A-na laø chaúng, Haøm laø laïi, aáy laø töôùng khoâng trôû laïi. Ngöôøi naøy cheát ôû coõi Duïc, sanh leân coõi Saéc, coõi Voâ saéc, ôû taïi ñaây döùt heát caùc laäu hoaëc, khoâng coøn sanh trôû laïi coõi Duïc. Hoûi: A-na-haøm döùt taïi ñôøi naøy hay taïi thaân trung aám, cuõng khoâng sanh coõi Saéc, coõi Voâ saéc, côù sao goïi laø A-na-haøm? Ñaùp: A-na-haøm phaàn nhieàu sanh trong coõi Saéc, coõi Voâ saéc, coøn döùt taïi ñôøi naøy thì ít, vì ít phaûi theo nhieàu. Döùt taïi thaân trung aám cuõng töø coõi Duïc sanh leân coõi Saéc, thaáy thaân sau ñaùng sôï, lieàn thuû chöùng Nieát-baøn. Vì vaäy neân nhaân nôi nhieàu maø goïi teân. A-la-haùn vì döùt heát taát caû phieàn naõo neân xöùng ñaùng thoï nhaän söï cuùng döôøng cuûa heát thaûy trôøi, roàng, quyû thaàn. A-la-haùn coù chín haïng: thoái phaùp, khoâng thoái phaùp, töû phaùp, hoä phaùp, truù phaùp, thaéng taán phaùp, chaúng hoaïi phaùp, tueä giaûi thoaùt, coïng giaûi thoaùt A-la-haùn. Nghóa cuûa chín haïng naøy nhö tröôùc ñaõ noùi. Vaø taùm boäi xaû, taùm thaéng xöù, möôøi nhaát thieát xöù, dieät taän ñònh. Voâ traùnh tam-muoäi, nguyeän trí... laø caùc coâng ñöùc thuø dieäu cuûa A-la-haùn, vaø chöùng ñöôïc voâ dö Nieát-baøn.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 32 166

Voâ dö Nieát-baøn: A-la-haùn xaû boû thaân naêm uaån naøy khoâng coøn trôû laïi tieáp noái thoï thaân naêm uaån sau, döùt vónh vieãn caùc khoå cuûa thaân taâm. Ba ñaïo quaû sau, noùi nhö ñaïo quaû ñaàu. KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi thöïc haønh boá thí theo Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân phaân bieät raèng: Boá thí nhö vaäy ñöôïc quaû baùo lôùn, boá thí nhö vaäy ñöôïc sanh vaøo doøng lôùn Saùt-lôïi, doøng lôùn Baø-la-moân, ñaïi gia cö só; boá thí nhö vaäy, ñöôïc sanh coõi trôøi Töù thieân vöông, coõi trôøi Ba möôi ba, trôøi Daï-ma, trôøi Ñaâu-suaát-ñaø, trôøi Hoùa laïc, trôøi Tha hoùa töï taïi. Nhaân boá thí aáy ñöôïc vaøo

Sô thieàn, Nhò thieàn, Tam thieàn, Töù thieàn, Voâ bieân khoâng xöù, Voâ bieân thöùc xöù, Voâ sôû höõu xöù, Phi höõu töôûng phi voâ töôûng xöù. Nhaân boá thí aáy, coù theå phaùt sanh Taùm Thaùnh ñaïo phaàn; nhaân boá thí aáy, coù theå chöùng ñöôïc Tu-ñaø-hoaøn ñaïo, cho ñeán Phaät ñaïo, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Boà-taùt ma-ha-taùt bieát thaät töôùng caùc phaùp khoâng laáy khoâng boû, khoâng coù gì phaù hoaïi, haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät baát khaû ñaéc, ñem taâm ñaïi bi, trôû laïi tu phöôùc haïnh. Caùnh cöûa ñaàu cuûa phöôùc haïnh, tröôùc tieân laø boá thí. Boá thí thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, trí tueä minh lôïi, phaân bieät phöôùc boá thí; vaät thí tuy ñoàng, maø phöôùc ñöùc nhieàu ít laø tuøy taâm hôn keùm. Nhö Xaù-lôïi-phaát laáy moät baùt côm daâng Phaät, Phaät lieàn ñem cho choù maø hoûi Xaù-lôïi-phaát: OÂng thí côm cho Ta, Ta laáy côm cho choù, ai ñöôïc phöôùc nhieàu? Xaù-lôïi-phaát ñaùp: Nhö con hieåu nghóa Phaät phaùp, thì Phaät thí cho choù ñöôïc phöôùc nhieàu. Xaù-lôïi-phaát laø baäc trí tueä toái thöôïng trong heát thaûy ngöôøi, vaø Phaät phöôùc ñieàn laø baäc nhaát maø khoâng baèng thí cho choù laø ruoäng xaáu maø laïi ñöôïc phöôùc nhieàu. Vì vaäy neân bieát phöôùc lôùn töø taâm sanh, chöù khoâng töø ruoäng: nhö Xaù-lôïi-phaát gaáp ngaøn vaïn öùc laàn chaúng baèng kòp taâm Phaät. Hoûi: Nhö oâng noùi ruoäng phöôùc toát thì ñöôïc phöôùc nhieàu, maø sao Xaù- lôïi-phaát cuùng thí cho Phaät laïi khoâng ñöôïc phöôùc nhieàu? Ñaùp: Ruoäng toát tuy ñöôïc phöôùc nhieàu maø khoâng baèng taâm toát. Vì côù sao? Vì taâm laø noäi chuû, ruoäng laø vaät ngoaøi. Hoaëc coù khi phöôùc boá thí coát ôû ruoäng phöôùc, nhö A-la-haùn ÖÙc-nhó, xöa laáy moät caønh hoa cuùng nôi thaùp Phaät, maø trong chín möôi moát kieáp ôû coõi trôøi höôûng laïc, söùc phöôùc ñöùc coøn laïi chöùng ñöôïc A-la-haùn. Laïi nhö vua A-duïc luùc treû nhoû laáy ñaát cuùng Phaät, khi ñöôïc laøm vua coõi Dieâm-phuø-ñeà (AÁn Ñoä) laïi döïng taùm möôi ngaøn thaùp, toái haäu ñöôïc ñaïo. Vaät thí raát heøn maø taâm tieåu nhi thanh tònh vaø chæ do ruoäng phöôùc toát maø ñöôïc quaû baùo lôùn, neân bieát ñoù laø phöôùc lôùn töø ruoäng toát sanh. Neáu laø phöôùc lôùn treân heát, thì phaûi ñuû ba vieäc laø



taâm, vaät thí, ruoäng phöôùc ñeàu toát, nhö trong phaåm ñaàu cuûa kinh Baùt-nhaõ Ba-la-maät noùi: Phaät laáy hoa ñeïp raûi treân möôøi phöông Phaät. Laïi nöõa, nhö ñem taâm Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø boá thí, vì khoâng chaáp tröôùc neân ñöôïc quaû baùo lôùn. Laïi nöõa, vì Nieát-baøn maø boá thí cuõng ñöôïc quaû baùo lôùn. Vì taâm ñaïi bi thöông ñoä chuùng sanh maø boá thí, cuõng ñöôïc quaû baùo lôùn. Laïi nöõa, quaû baùo lôùn laø nhö trong ñaây noùi, laø ñöôïc sanh vaøo nhaø Saùt-lôïi cho ñeán ñöôïc thaønh Phaät. Hoûi: Taïi sao boá thí laïi ñöôïc sanh vaøo nhaø Saùt-lôïi cho ñeán ñöôïc thaønh Phaät? Ñaùp: Neáu coù ngöôøi nhôø boá thí, trì giôùi, maø ñöôïc giaøu sang trong coõi ngöôøi, coõi Trôøi, thì nhö coù ngöôøi chí taâm boá thí, trì giôùi neân ñöôïc sanh vaøo nhaø Saùt-lôïi. Nhaø Saùt-lôïi laø vua vaø ñaïi thaàn; neáu öa ñaém kinh saùch trí tueä khoâng naõo haïi chuùng sanh maø boá thí, trì giôùi thì sanh vaøo nhaø Baø- la-moân; neáu boá thí trì giôùi ít, maø öa ñaém caùi vui theá gian, thì sanh vaøo nhaø cö só. Cö só laø tieåu nhaân maø giaøu lôùn. Neáu boá thí, trì giôùi thanh tònh hôn chuùt ít, chaùn sôï gia nghieäp, öa vui nghe phaùp, cuùng döôøng ngöôøi

laønh, thì ñöôïc sanh coõi trôøi Töù thieân vöông. Vì côù sao? Vì ôû coõi naøy taâm caàu muoán gì ñeàu coù ñöôïc; thöôøng thaáy ôû trong ñoù caùc thaùnh hieàn, thieän nhaân, sanh taâm cuùng döôøng, vì gaàn choã tu phöôùc. Neáu boá thí, trì giôùi thanh tònh, cuùng döôøng cha meï vaø baäc toân quyù, taâm muoán caàu hôn nhieàu, thì ñöôïc sanh leân coõi Trôøi Ba möôi ba. Neáu boá thí, trì giôùi thanh tònh vaø öa hoïc hoûi, taâm yù nhu hoøa thì ñöôïc sanh coõi Trôøi Daï-ma. Neáu boá thí, trì giôùi thanh tònh, laøm cho hai vieäc naøy caøng cao hôn, öa vui nghe nhieàu, phaân bieät toát xaáu, öa vui Nieát-baøn, taâm say ñaém coâng ñöùc thì ñöôïc sanh coõi Trôøi Ñaâu-suaát. Neáu boá thí vaø coù thaâm taâm trì giôùi, nghe nhieàu, öa vui hoïc vaán, töï löïc sinh hoaït, thì ñöôïc sanh coõi Trôøi Hoùa-laïc. Neáu khi boá thí, trì giôùi thanh tònh caøng saâu, öa vui nghe nhieàu, taâm quyù mình nhieàu, khoâng theå töï laøm khoå, theo ngöôøi khaùc tìm vui, thì ñöôïc sanh coõi Trôøi Hoùa-töï-taïi. ÔÛ ñaây ngöôøi khaùc suy nghó, phöông tieän sieâng naêng hoùa laøm nöõ saéc, naêm duïc, töï taïi ñoaït laáy cho mình, ví nhö ngöôøi daân töï khoå thaân taïo taùc, ngöôøi khaùc duøng söùc maïnh ñoaït laáy. Laïi nöõa, trong khi boá thí do nguyeän löïc neân sanh coõi trôøi; nhö trong Kinh noùi: Coù ngöôøi tu boá thí, trì giôùi chuùt ít khoâng bieát thieàn ñònh, ngöôøi aáy nghe coù Trôøi Töù thieân vöông, taâm thöôøng chí nguyeän ñeán ñoù. Phaät noùi ngöôøi aáy maïng chung ñöôïc sanh coõi trôøi Töù thieân vöông, chaéc coù leõ aáy; cho ñeán sanh coõi Trôøi Tha hoùa töï taïi cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, coù ngöôøi boá thí, trì giôùi, trong khi tu boá thí taâm ñöôïc an vui,



neáu thí nhieàu thì vui cuõng nhieàu. Suy nghó nhö vaäy, boû naêm duïc, tröø naêm trieàn caùi, vaøo Sô thieàn, cho ñeán vaøo coõi trôøi Phi höõu töôûng phi voâ töôûng cuõng nhö vaäy. Nghóa cuûa Boán thieàn, Boán voâ saéc ñònh nhö tröôùc noùi. Laïi nöõa, coù ngöôøi boá thí cho Phaät vaø ñeä töû Phaät, theo ñoù ñöôïc nghe giaûng ñaïo phaùp, ngöôøi naøy nhaân söï boá thí ñoù taâm ñöôïc nhu nhuyeán, trí tueä minh lôïi, töùc phaùt sanh Taùm thaùnh ñaïo phaàn, ñöùt ba kieát (thaân, kieán, giôùi caám thuû, nghi – N.D) chöùng ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn; cho ñeán chöùng Phaät ñaïo cuõng nhö vaäy. Nhaân söï boá thí ñöôïc nghe thuyeát phaùp aáy, beøn phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Laïi nöõa, ngöôøi chöa lìa duïc maø boá thí, ñöôïc sanh laøm ngöôøi giaøu sang vaø sanh coõi Trôøi Luïc duïc. Neáu lìa duïc maø boá thí thì ñöôïc sanh coõi Trôøi Phaïm Theá cho ñeán coõi Trôøi Quaûng Quaû. Neáu taâm lìa saéc maø boá thí thì ñöôïc sanh coõi Trôøi Voâ saéc. Vì caàu Nieát-baøn lìa ba coõi maø boá thí thì ñöôïc quaû Thanh vaên. Khi boá thí, chaùn gheùt oàn aøo, öa vui nhaøn tònh, öa trí tueä saâu xa, thì ñöôïc ñaïo quaû Bích-chi Phaät. Khi boá thí, khôûi taâm ñaïi bi muoán ñoä chuùng sanh, coù trí tueä thanh tònh roát raùo saâu xa baäc nhaát, thì ñöôïc thaønh Phaät ñaïo. KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu haønh boá thí Baùt-nhaõ Ba-la-maät, do löïc cuûa tueä phöông tieän neân coù theå ñaày ñuû Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn nhuïc Ba-la-maät, Tinh taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt laøm sao khi boá thí do löïc cuûa tueä phöông tieän neân ñaày ñuû Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät?

Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Vì töôùng ngöôøi thí, ngöôøi nhaän vaø taøi vaät ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, neân coù theå ñaày ñuû Thí Ba-la-maät; vì töôùng toäi khoâng toäi, khoâng theå coù ñöôïc neân ñaày ñuû Giôùi Ba-la-maät; vì taâm khoâng ñoäng neân ñaày ñuû Nhaãn Ba-la-maät; vì thaân taâm tinh taán khoâng giaûi ñaõi neân ñaày ñuû Tinh taán Ba-la-maät; vì khoâng loaïn, khoâng öa ñaém neân ñaày ñuû Thieàn Ba-la-maät; vì bieát töôùng heát thaûy phaùp khoâng theå coù ñöôïc, neân ñaày ñuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Nghóa chöõ ñaày ñuû tröôùc ñaõ noùi roäng. Tueä phöông tieän trong ñaây noùi chính laø ba söï khoâng theå coù ñöôïc vaäy (ba söï laø ngöôøi thí, ngöôøi nhaän, vaät taøi – N.D). Hoûi: Tueä phöông tieän laø coù theå thaønh töïu vieäc aáy, khoâng gì phaù hoaïi, cuõng khoâng gì taïo taùc, song nay phaù caû ba söï aáy, thì leõ ñaùng ñoïa vaøo ñoaïn dieät, côù sao noùi ñoù laø tueä phöông tieän?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 32 169

Ñaùp: Coù hai thöù khoâng theå coù ñöôïc: 1. Ñöôïc, khoâng theå coù ñöôïc (ñaéc baát khaû ñaéc). 2. Khoâng ñöôïc, khoâng theå coù ñöôïc (baát ñaéc baát khaû ñaéc). Ñöôïc khoâng theå coù ñöôïc, laø ñoïa vaøo ñoaïn dieät; neáu khoâng ñöôïc khoâng theå coù ñöôïc aáy laø tueä phöông tieän, khoâng ñoïa vaøo ñoaïn dieät. Neáu boá thí khoâng coù tueä phöông tieän thì chaáp thuû töôùng ba söï; neáu cho ba söï khoâng, thì chaáp thuû voâ töôùng. Coù tueä phöông tieän thì töø xöa laïi ñaây khoâng thaáy töôùng ba söï, vì vaäy tueä phöông tieän khoâng ñoïa vaøo coù vaø khoâng. Laïi nöõa, khi boá thí phaù hoaïi caùc phieàn naõo, aáy goïi laø tueä phöông tieän. Laïi nöõa, ñoái vôùi heát thaûy chuùng sanh, khôûi taâm ñaïi bi boá thí, aáy goïi laø tueä phöông tieän. Laïi nöõa, trong voâ löôïng ñôøi quaù khöù vò lai tu phöôùc ñöùc boá thí, ñeàu hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, cuõng goïi laø tueä phöông tieän. Laïi nöõa, ñoái vôùi coâng ñöùc cuûa ba ñôøi möôøi phöông Phaät vaø ñeä töû Phaät, ñeàu öùc nieäm tuøy hyû boá thí vaø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, aáy goïi laø tueä phöông tieän. Caùc löïc nhö vaäy, laø nghóa cuûa tueä phöông tieän. Cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät tueä, phöông tieän cuõng nhö vaäy. KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ñöôïc coâng ñöùc cuûa chö Phaät quaù khöù, vò lai, hieän taïi, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Coâng ñöùc Phaät quaù khöù ñaõ dieät, coâng ñöùc Phaät vò lai chöa coù, coâng ñöùc Phaät hieän taïi khoâng theå coù ñöôïc. Laïi coâng ñöùc cuûa Phaät ba ñôøi ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, côù sao noùi muoán ñöôïc coâng ñöùc Phaät ba ñôøi, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Ñaùp: Khoâng phaûi noùi muoán ñöôïc coâng ñöùc cuûa Phaät ba ñôøi, maø noùi töï muoán ñöôïc coâng ñöùc nhö Phaät ba ñôøi khoâng giaûm thieåu. Vì côù sao? Vì coâng ñöùc cuûa taát caû Phaät ñeàu bình ñaúng, khoâng nhieàu khoâng ít. Hoûi: Neáu nhö vaäy, côù sao noùi ñöùc Phaät A-di-ñaø soáng laâu voâ löôïng, aùnh saùng chieáu ngaøn vaïn öùc do tuaàn, voâ löôïng kieáp ñoä chuùng sanh? Ñaùp: Theá giôùi chö Phaät coù nhieàu thöù, coù theá giôùi tònh, coù theá giôùi baát tònh, coù theá giôùi laãn loän, nhö phaåm kinh Coõi trôøi Ba möôi ba noùi: Phaät an-cö ôû coõi trôøi Ba möôi ba, giôø Töï-töù ñeán, maø boán chuùng laâu khoâng thaáy Phaät, lo buoàn khoâng vui, sai Muïc-lieân baïch Phaät raèng: “Baïch Theá Toân! Côù

sao boû chuùng sanh ôû ñaây maø leân ôû coõi trôøi kia?" Baáy giôø Phaät baûo Muïc-lieân: "OÂng haõy xem ba ngaøn theá giôùi." Muïc- lieân nhôø Phaät löïc lieàn thaáy caùc ñöùc Phaät; hoaëc vì chuùng sanh noùi phaùp, hoaëc ngoài thieàn, hoaëc ñi khaát thöïc, thi taùc caùc Phaät söï nhö vaäy. Muïc-lieân

lieàn naêm voùc gieo saùt ñaát. Luùc aáy nuùi Tu-di cao ngaát ñoäng maïnh, chö thieân ñeàu raát sôï haõi, Muïc-lieân khoùc rôi leä, cuùi ñaàu baïch Phaät: "Phaät coù taâm ñaïi bi, khoâng boû heát thaûy, laøm caùc vieäc nhö vaäy hoùa ñoä chuùng sanh." Phaät baûo Muïc-lieân: "Ñieàu oâng thaáy raát ít, quaù choã thaáy cuûa oâng veà phöông ñoâng coù quoác ñoä, ñaát thuaàn baèng hoaøng kim, ñeä töû Phaät ôû coõi kia ñeàu laø A-la-haùn, ñuû saùu thoâng khoâng chöôùng ngaïi. Laïi quaù khoûi ñoù, phöông ñoâng coù quoác ñoä, ñaát thuaàn baèng baïch kim, ñeä töû Phaät ôû coõi kia ñeàu hoïc ñaïo Bích-chi Phaät. Laïi quaù coõi ñoù, phöông ñoâng coù quoác ñoä ñaát thuaàn baèng baïch ngaân; ñeä töû Phaät kia ñeàu hoïc Bích-chi Phaät ñaïo. Laïi quaù coõi ñoù, phöông ñoâng coù nöôùc thuaàn baûy baùu, ñaát kia thöôøng coù aùnh saùng voâ löôïng, ñeä töû ñöùc Phaät kia hoùa ñoä thuaàn laø caùc Boà-taùt, ñeàu ñöôïc caùc moân tam-muoäi, caùc Ñaø-la-ni, ôû ñòa vò baát thoái chuyeån. Muïc-lieân neân bieát, caùc Phaät kia ñeàu laø thaân ta. Nhö vaäy voâ löôïng theá giôùi nhieàu nhö caùt soâng Haèng ôû phöông ñoâng, coù theá giôùi trang nghieâm, coù theá giôùi khoâng trang nghieâm, ñeàu laø nôi thaân Ta laøm Phaät söï; nhö phöông Ñoâng; caùc phöông Nam, Taây, Baéc; boán goùc, treân döôùi cuõng nhö vaäy." Vì vaäy neân bieát Thích-ca Vaên Phaät coøn coù theá giôùi thanh tònh nhö theá giôùi Phaät A- di-ñaø. Phaät A-di-ñaø cuõng coù theá giôùi nghieâm tònh vaø chaúng nghieâm tònh nhö theá giôùi cuûa Thích-ca-vaên Phaät. Chö Phaät ñaïi bi, thaáu suoát xöông tuûy, khoâng keå theá giôùi toát xaáu, chæ tuøy caên cô ñaùng ñoä maø giaùo hoùa, nhö meï laønh thöông con, daãu con bò chìm haàm xí, cuõng sieâng tìm caùch cöùu vôùt, khoâng cho laø xaáu baån.

*Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.*